

K1Ki Teataja

Kiviõli I Keskkooli häälekandja

Nr.5 2016/2017

10 sõbrapäevamõtet

* Mõni nädal tagasi märkasin, et õpetaja Maria klassis vedeleb üpris nähtaval kohal raamat sõprusest. Mõtlesin mitut puhku, et tuleks seda temalt laenata, vähemasti pilk peale visata, aga otsustasin seda siiski mitte teha – üldiselt sedasorti tekstid üleliia palju elamiseks oskusteavet ei lisa. Mõni päev tagasi külastas õpetaja Maria klassi aga meie kõigi poolt armastatud õpetaja Jüri. Ta märkas, et õpetaja Maria klassis vedeleb üpris nähtaval kohal raamat sõprusest. Jüri pikalt ei kõhelnud. Ta laenas Marialt raamatu. Sõprusest.

* Juba varasest lapsepõlvest õppisin sõbrapäeva põlgama. Alklassides saatsin ühele kaunile neiule kaardi, aga tema ei vastanud midagi, naeris üksnes... Põhikooli alguses, mäletan, ostsin mitmele tüdrukule kalleid lilli ja seda nii, et pärast polnud mitu kuud kopikatki taskus. Läbikukkumine läbikukkumise otsa. Tagatipuks ei saanud ma aru, kas tähtpäeva keskmes on sõbrad või tüdrukud.

* Kvaliteetsel sõprusel on kaks algtingimust: a) enesetaandamine; ja b) töö/pühendumine. Selgitan. Neist esimene eeldab, et teine inimene (sõber) on vähemalt mingites situatsioonides olulisem kui sina ise. Elada teise inimese elu samavõrd kui enda oma – umbes selliselt võiks ehk kõlada sõpruse moto. Töö tähendab aga seda, et ennast taandades tuleb pidevalt teisele inimesele pühenduda, lakkamatult kursis hoida, toetada. Lõppeks avastad, et elu ongi jagatud. Ja jagatud elu on ikka hoopis parem elu.

* Sõprus on sestap üpris armastuse moodi. Vaevalt meist keegi neid aga segamini ajab. Mõlemad toimivad aga nagu kirjanduslik metafoor – kahel objektil (sõpradel või armastajatel) on ühisosa, mille kaudu saavad mõlemad juurde tunnuseid, mida neil muidu

ei oleks. Kahekesi koos elatakse paremini!

* Minul on ka üks päris sõber!

* Meie kõigi poolt armastatud õpetaja Jüri käitumine on mitmel põhjusel kiiduväärt. Eeskätt seetõttu, et sõprus pole tõepoolest mingi suvaline ja juhuslik inimestevaheline lävimine, vaid eeldab sihipäraselt pühendunud tööd. Teisisõnu, tuleb teada, kuidas olla sõber ja mismoodi sõpruse kvaliteeti tõsta! Seda, kas meie kõigi poolt armastatud õpetaja Jüri raamatu ka läbi luges, ma ei tea. Muide, ka mina olen lugenud raamatuid sõprusest. Näiteks Toomas Raudami „Essee sõprusest“. Soovitan soojalt!

* Maria ja Jüri ei ole minu sõbrad.

* Kui puudub võimekus teha vaimset tööd (õppida), puudub ka suutlikkus sõpruseks. Õppimine (keskendumine, pingutusprotsess) on parim treening sõpruseks!

* Sõbrapäev on importkaup. Sõbrapäev tuli Eestisse Soome kaudu nagu Jenkki näts. 1980. aastatel. Tundub, et sel päeval pole siiani päris oma nägu. Pole isegi selge, missuguse püha Valentini järgi on päev endale nime saanud... Sõbrapäev saaks oma näo, kui unustatakse ära kõik väline, läikiv, särav ja särendav, mis päevaga kaasneb ja keskendutakse ligimesearmastusele.

* Sõbrapäeva võikski kutsuda ligimesearmastuspäevaks.

Joosep Susi

Üheksanda klassi õpilased Stella, Nele, Daniil, Elmo ja Madis palusid meie kooli õpetajatel kirjeldada oma nägemust, missugune võiks välja näha tuleviku kool (näiteks aastal 2050). Siinkohal esitame mõned tähelepanuväärsemad mõtted.

SIIM KILKI:

2050. aastal ei õpi kõik õpilased sama õppekava järgi, samal kiirusel ja sama kaua. Iga õpilane otsustab ise, millal ja mida ta hakkab õppima. Sellisel juhul õpivad õpilased efektiivsemalt kui tänapäeval, kuna igaühel neist on õppimiseks sisemine motivatsioon. Kasutatakse kindlasti palju erinevaid infotehnoloogilisi vahendeid nii õppimise toetamiseks kui ka projektide läbiviimiseks. Pole välistatud, et mõni õpilane osaleb distantsõppes näiteks Kuu teiselt küljelt. Kuna maailm meie ümber muutub üha keerulisemaks, siis tulevikus spetsialiseeruvad õpilased mingile kitsamale erialale juba pärast 9. klassi lõppu ja sealt alates ammutavad teadmisi iseseisvalt ilma õpetajata klassi ees. 2050. aastal meenutab praegust haridussüsteemi nostalgiga nii mõnigi praegune õpetaja või õpilane, kuid ühiskonna ja tehnika arenguga peab konkurentsipüsimeks kaasas käima, mis tähendab koolile iga õpilase kitsate huvidega arvestamist ning õpilastele praegusest rohkem iseseisvust ja enese motiveerimist.

PILVI KUURMANN:

Tulevikus puuduvad klassiruumid, klassid ja õppeained. Õpilased õpivad huvipõhiselt koos erineva vanusega lastega. Klassiruumide asemel on avatud ruumid nn. õppepesad. Ruumid on muudetava suurusega. Näiteks on loodusteaduste, humanitaarteaduste, loovainete õppepesa. Erinevaid keeli õpitakse eelnimetatud pesades läbi tegevuste. Pesades koostavad õpilased juhendaja abiga konkreetse õppeaasta ainekava. Lisaks on võimalus igal õpilasel tegeleda süvitsi oma uurimisprojektiga, mis õpilast huvitab. Pesas on koos mitu juhendajat. Lisaks õpetajatele õpetavad koolis nn. vabatahtlikud ja spetsialistid. Kindlasti on ka õpilased juhendaja rollis. Infotehnoloogia seadmed, näiteks 3D printerid, on kasutusel igapäevaselt. Õpilased õpivad luues. Õpilased ei pea õppima ainult ühes koolis. Nad võivad liikuda ühest piirkonnas teise, ühest koolist teise.

HEIDI UUSTALU:

Ma ei unista tehnoloogiat täis ulmelisest digikoolist, vaid väga inimlikust koosõppimise kohast, kus tagaplaanile on jäänud teadmiste omandamine (sest teadmised on tõesti ainult kliki kaugusel), ja väärtustatakse elulist ja huvipõhist (mitte vanuse järgi klassidesse jagavat), põnevat ja pingutust nõudvat koos kogukonnaga õppimist. Õpetajateks on selles koolis kõik, nii suured kui ka väikesed. Õpime koos ja teineteiselt, sest on ju ilmselge, et juba praegu on seda, mida meie täiskasvanutena noortelt õppida saaksime, üsna palju. Seega peaks tulevikukoolis rollide piir veelgi hägustuma. Kindlasti saab see olema kool, kus ei kardeta eksida ja tohib katsetada, tohib mitte nõustuda ja ise otsustada ning vastutada, sest selline kool ei põhine ei karistusel ega ka tunnustamisel, vaid hoopis usaldusel ja austusel. Tulevikukool on kindlasti inimeseks kasvamise koht, kuhu tahetakse vabatahtlikult kokku tulla, sest koos on lihtsalt toredam. Vahetut sõpradega suhtlemist virtuaalreaalsusega ei asenda. Nii inimlik ongi mu tulevikukool – inimese jaoks ja inimlikkusele põhinev.

JÜRI KÄOSAAR:

Minule meeldiks selline kool, kus tunde kui selliseid ei ole. Mina kaotaks kohustusliku kooliskäimise üldse ära. Oleks õppimiskohustus, mitte kooliskäimiskohustus. Ise valitakse, kas õpitakse kodus või kuskil firmas, kus õpitakse konkreetset asja ja rakendatakse seda elus. Näiteks ajaloos saabki kätte mingid teemad, mille peab ära õppima, neid teadma ja siis saab neid teiste ainetega siduda. See on kool, kus õpilased saavad hästi palju ise otsustada, mida nad teevad. Mina kaotaks tänapäevased klassid. Igaüks liiguks edasi mitte klassinumbri kaupa, vaid vastavalt oma huvile ja teadmistele. Õpimeetodid peaksid andma õpilastele palju vastutust, et nad ise teaksid, mida ja kuidas teevad. Võiks rohkem kasutada ka igasuguseid digilahendusi. Õpetajad on koolis olemas ja küsimuste korral saab nendega teatud aegadel rääkima tulla. Hinne ei pea olema numbriline, vaid midagi sellist, mis näitab, mida oled õppinud.

Andres Käosaare inspireeriv külaskäik

31.jaanuaril käis meie koolis taas külas õpetaja Jüri vend Andres Käosaar – inimene kellel on oma noore ea kohta väga palju kogemusi ja elutarkust.

Meie koolis käis ta iseendast ja oma elu valikutest rääkimas, et noori inspireerida. Andrese põnevatest lugudest õnnestus osa saada ka meie kooliraadiol Kikilips. Raadiole antud intervjuus rääkis ta näiteks, kus ta reisimas on käinud, milline on tema senine lemmikpaik ja milline põnev seik tal kõige eredamini meeles on. Saime teada, et peale maailma avasta-

mise õpib Andres psühholoogiat ja töötab baarmenina. Temalt sai küsitud ka, mis on ta elu moto, mille peale ta vastas, et elu tuleks elada nii, et mitte midagi ei kahetseks.

Aitäh Andres, et oled noortele avastamisel ja seiklemisel eeskujuks!

Kerttu Filippov

Õpetaja Jüri õpilased 8. klassist viisid läbi omapärase uuringu. Nimelt kaardistati Kiviõli 1. Keskkooli ümbrust – üritati intervjuuerida kohalikke, kes oma elupäevi raudse järjekindlusega intensiivse mittemidagitegemisega mööda saavad.

Kõigepealt kohati üht äsja keskea ületanud lakkamatult suitsetavat meesterahvast koos lakkamatult suitsetava vanema naisterahvaga (ilmselt esimese ema). Viimane üritas mitut puhku esimest küll tagasi hoida, aga anonüümsust palunud meesterahvas, meie kooli endine vilistlane, soovis mõne sõnaga siiski oma kooliaega meenutada.

MEES: Siis kui mina koolis käisin, oli sügav kommunismi aeg, selline aeg, et õpetajad nõudsid altkäemaksu, muidu hakkasid niimoodi pinnima... Üks õpetaja pani mulle nelja asemel kahe, kui kolm oleks pidanud vähemalt tulema.

NAINE: Ära räägi lollusi...

KAHEKSAS KLASS: Kas te koolis käisite hea meelega?

MEES: Ei, igatahes klassijuhataja vihkas kogu klassi, see oli nisukene nõid.

NAINE: Ära kedagi taga räägi. Aga kes teil on klassijuhataja?

KAHEKSAS KLASS: Meil on üks noormees, Jüri.

NAINE: Aa, noormees.

MEES: Noh, nüüd on uued kõik ju. 30 aastat hiljem või isegi rohkem. Meie klassijuhataja oli selline nõid: Ole vait!, Kuidas sa räägid minuga? Trambib jalgadega! Seisa sirgelt! – vot nisuke nõid oli, kogu klass vihkas teda!

KAHEKSAS KLASS: Mitu klassi te koolis käisite?

MEES: Siis ma käisin seitse. Aga edasi käisin kaugõppes. Olen treial, lukksepp, santehnik viies kategoorias.

KAHEKSAS KLASS: Millest te praegu unistate?

NAINE: Jaa, välismaale tahaks, aga raha ei ole, pensionit antakse vähe.

KAHEKSAS KLASS: Eestis on vilets elu, jah?

MEES: No eks ikka.

NAINE: Ei ta ole, normaalne elu on...

MEES: Noh, Vene ajal ei saanud sedagi.

NAINE: Ise peab ka ikka käed külge panema ega ikka ainult riigi peale loota ei saa.

Sellepeale jättis 8. klass meie kooli vilistlasega jumalaga ja jätkas uurimistööd. Pärast pikemat sorti jaltuskäiku jõuti tagasi kooli värava taga asuvate armaste pinkide juurde, kus kohtuti vene keelt kõneleva räsitud olemisega vanema prouaga:

Olen penisonär, elan Kiviõlis. Minul on kõik väga hästi. Õppisin Venemaal, siia tulin 18-aastaselt ja vot praegu olen juba peaaegu 70-aastane. Elada on siin hea, inimesed on sõbralikud. Mulle meeldib siin kõik. Naabrid on mul eestlased, oleme nendega sõbrad. [üle peade lendavad NATO hävitajad] Ja kõige parem oleks, kui need lennukid siin ei lendaks. Kõik on hästi ... [läheb vaikselt]

Intervjuu õpetaja Anneli Goldbergiga

Kuidas leidsite tee Kiviõli 1. Keskkooli?

Seda ma vaatasin juba ammu. Üks põhjus oli see, et siin on tuhamägi. Kuna mulle meeldib mäesuusatamine, siis ma olen alati silma peal hoidnud sellel koolil.

Kaua olete olnud kehalise kasvatuse õpetaja?

Kuus aastat. Alguses oli see põhitöö kõrvalt, nii poole kohaga. Täiskohaga olen koolis tööl olnud kolm aastat.

Mis tööd varem tegite?

Ikka spordi valdkonnas. Ma korraldasin spordivõistlusi ja jagasime raha maavalitsuses. Paberimajandust oli palju.

Mitme erineva spordialaga olete tegelenud või praegu tegelete?

Kunagi mängisin käsipalli ja tegelesin kergejõustikuga: sprinti ja kaugushüpe. Viimastel aastatel olen käinud talvel suusatamas ning aeg-ajalt ujun ja jooksen.

Milline neist on teie lemmikala?

Kui mäesuusatamine ka lugeda, siis see on vaieldamatult mu lemmik. Kuna Eestis pole väga võimalik sõita ja üks mägi tüütab ära, siis seda saab vähem harrastada. Valiksin ikkagi jooksmise.

Kelleks tahtsite väiksena saada?

Kui ma päris väike olin, siis ma tahtsin saada kehalise kasvatuse õpetajaks. Ja kui ma kehakultuuri läksin õppima, siis oli see valik kõigi jaoks lihtne, loogiline ja selge. Oli aeg, mil tahtsin spordist eemale ning õppisin magistrantuuris majandust, aga ei saanud spordist eemale. Töökaaslased olid spordiga seotud, hobi oli sport ja lõpuks ainult spordist räägitigi. Mingil hetkel tundsin, et saaks ainult eemale spordist, aga ei õnnestunud.

Õpilaste kommentaarid:

Uue kehalise kasvatuse õpetaja Anneliga on hästi põnevad tunnid, kuna oleme paar uut mängu mänginud, näiteks "Pioneer", ja soojenduseks joonte järgi tagaajamine või midagi sellist. Mulle meeldib, et ta käib koos meiega mäetundides ja sõidab iseka. Mina arvan, et tal on varuks veel paar uut tegevust kevadeks.

- *Triinu Tohver*

Õp. Anneli on kehalise kasvatuse tundidesse endaga kaasa toonud palju uusi ja huvitavaid pallimänge, nt. pesapall. Samuti on ta kaasa toonud uue ning tänapäevase hindamissüsteemi ka kehalise kasvatuse tundidesse (lõpuks!!). Õpetaja pöörab rohkem tähelepanu sellele, kui palju õpilane pingutab ja üritab mingit sooritust teha ning hindab selle järgi, mitte kui õpilane ei suuda väga heale tasemele mingi ülesannet sooritada, siis paneb kehvema hinde. Kui ma peaksin õpetaja Annelit ühe sõnaga iseloomustama, siis oleks selleks sõnaks "mõistev". Ta tuleb alati õpilastele vastu, õues võib jalutada ja külma ilmaga võib jõusaali minna.

- *Anonüümne*

Ta on väga paindliku loomuga ja tuleb alati õpilasele vastu, kui on vaja näiteks tundi ette ära teha. Iseloomult lõbusa oleku ja toreda suhtumisega noortesse.

- *Anna-Liisa Piirimägi*

Õp. Anneli tunnid meeldivad mulle väga. Me ei aja taga mingisuguseid kehalisi norme, vaid naudime liikumist, mis peaski olema kehalise kasvatuse tunni eesmärk. Ta on koostööaldis ja valmis proovima uusi mänge, nt pesapall.

- *Helina Hansar*

Kui ikka ei jaksu jala märke minna, siis Anneli aitab hädast ikka välja.

- *Merlin Kont*

Minule meeldib õp. Anneli juures see, kuidas tal on alati varuks mõni huvitav mäng, millest keegi pole ennem midagi kuulnud.

- *Hanna-Liina Kingsep*

UUS KOGEMUS - LAULUKARUSSELL

1.mail toimus Kohtla-Järvel, Ida-Virumaa 2017. aasta laulukaruselli eelvoor.

Esitasime Melaniga (saatis klaveril) loo „Nii sind ootan” ja mõtlesime, et saagu-mis-saab, meie andsime endast kõik. Tulemust oli väga piinav oodata.

Lavale minnes nägin juba žürii liikme lehe pealt oma nime suurelt kirjutatult, kuid ei osanud sellest midagi arvata. VÕIT TULIGI MEILE! Sellel hetkel ei suutnud ma olla ei rõõmus ega kurb, kuid juba järgmisel päeval sain aru, kuidas MEIL oli vedanud, et võitsime.

Peaaegu 5 kuud lihvisime seda laulu ja parandasime väikesed vead. 19.novembril sõitsime juba Tallinna poole. Telemajja sisse jõudes tundus kõik nii hirmutav, ikkagi kaamerad ja tuntud inimesed minu ümber. Mis siis kui mul lähevad lauldes sõnad meelest ära?

Sellepärast polnud vaja siiski muretseda, sest kõik need inimesed, kes laulukaruselli korraldustimis kuulusid, olid nii lahked ja lõid stuudiosse väga hubase õhkkonna.

Hääleharjutused, meik, soeng - ja oligi aeg salvestada!

Ma ei saa väita, et ma ei närveerinud, sest kes ei närveeriks, kui ta oleks esimest korda telestuudios.

Läksin lavale, tegin kaks korda bändiga loo läbi ja salvestamine algaski.

Muidugi vahepeal tuli juuksur ka minu juurde ja las kis juukselakki pähe, et mu soeng ära ei laguneks.

Laul mitu korda lauldud ja parim versioon välja valitud, juhatati mind ühte pisikesse tuppa, kus üks saatejuhtidest, Mai Palling võttis minult intervjuu. Selleks ajaks oli närv juba kadunud ja sai vabamalt rääkida.

Koju sõites oli kuidagi kurb tunne. Telemajast jäi nii huvitav ja hubane tunne südamesse, et oleks tahtnud seal veel aega veeta.

Mirtel Põdra

Esteetika-ja tantsukooli talvekontsert 2017

21. jaanuaril toimus taas kord suurejooneline Esteetika- ja tantsukooli talvekontsert Rakvere spordihallis, kus tantsisid kõik tantsugrupid, alustades kõige väiksematest ja lõpetades kõige vanematega. See on suurim kontsert terve hooaja jooksul ja see võtab kokku esimese poolaasta. Iga tantsutrupp saab esitada publikule oma vinget tantsukava, mille kallal on palju vaeva nähtud. Kontsert annab hea võimaluse, nii tantsijatele endile ja otse loomulikult ka vanematele, näha, mis tantsud keegi selgeks on õppinud.

Kontserdil tantsis kokku umbes 700 tantsijat. Kuna koolil on ka filiaalid Tallinnas, Ida-Virumaal ja Otepääl, võis näha ka nende truppide esitusi. See kontsert on iga aastaga läinud järjest populaarsemaks ja seepärast on pealtvaatajaid alati väga palju.

Minu tunded ja emotsioonid seoses talvekontsertiga on ülevoolavad, sest toimuvat melu ning ühtsustunnet kogeda on sedavõrd võimas. See tunne, mis tekib juba hommikul kontserdiproovi minnes on lihtsalt võrratu ja õhtuseid emotsioone kontserdi jooksul on üsna keeruline sõnadesse panna.

Läksin Esteetika- ja tantsukooli 4-aastasest, kui elas veel Rakveres. Ei mäletagi mitmes talvekontserdil üles astumine see mul oli, aga fakt on see, et häid mälestusi olen endasse kogunud väga palju. Talvekontserdil tunnen alati ühtekuuluvust nende tüdrukutega, kes tantsukoolis käivad, on alati võrratu näha sel kontserdil tüdrukuid, kellega on aastaid ühtse grupina saanud jalga keerutada ja muidugi ka endiseid tantsutreenereid, kes kõik mind ära tunnevad ja mind südamlikult kallistavad ja teretavad.

Olen õnnelik selle kõige üle, et mul on võimalus teha tingimusteta seda, mida armastan ja osaleda sellisel vingel üritusel tantsijana.

Tantsin teist aastat Ida-Virumaa filiaali esindusgrupis. Sellest aastast on meil nimeks Amore tantsutüdrukud ja talvekontserdil astusime üles erilise tantsukavaga „Deja vu”. Meil läks väga hästi ja kõik andsid endast maksimumi.

Johanna Vau

Palun suhtle minuga!

Lavastusest „See kõik on tema.”

Kui kuulsin, et Rakvere teater teeb uut noortelavastust, otsustasin seda kohe vaatama minna.

Pole ju palju noortekaid tehtud ja kirjeldus, mis etenduse posteril, tundus väga huvitav. Lähen teatrisse ja mida ma näen? Lavastust pole vaatama tulnud mitte ühtegi minuvanust teismelist. Ainukes- teks tulijateks olid minust neli-viis korda vanemad inimesed. Reklaamiti ju küll, et tükk on rohkem noortele kui vanematele inimestele, kes võiksid minu soovitusel vaatamas käia hoopis „Sina maga ja mina pesen nõud.” Sellest lavastusest saavad nad kindlasti rohkem aru, kui tollest näidendist siin. Aga ju on nad kõik hingelt noored või lihtsalt on tore noorte eluga kursis olla. Vanaemad, vanaisad, isad ja emad - panen teile südamele, et te võiksite tutvustada oma teismelistele teatrimaailma ja minna nendega vaatama just neile pühendatud tükke.

Lavastuses mängivad ainult kaks näitlejat: Tiina Mälberg ja Imre Ōunapuu. Esimene teeb rolli emana, teine tema poja Martinina. Tükk algab Tiina lavaletulekuga, kes räägib telefonis oma sõbrannale, kuidas Martin oli oma surnud isa pintsaku ära põletanud. Kuidas mees suri, seda ei öelda. Küllap vägivaldselt, sest ema karakter mainib oma abikaasa pintsaku verist käist. Samal ajal räägib Martin oma toas ühe oma klassivennaga, kuidas ema on hale ja ei oska temaga toime tulla. Tol hetkel tunduvad mõ-

lemad tegelased sümpaatsed ning ausad. Saab aru, et ema ei tule toime isa surmaga ja ei suuda mehest lahti lasta. Pojale ei meeldi ema pidev huvi ja hoolitsemine. Laval nad peaaegu üksteisega ei räägigi, võib-olla mõned laused. Peamine suhtlus ema ja poja vahel toimub Facebooki kaudu ning vaid siis, kui ema on endale ühe noore neiuna konto teinud ja pojaga rääkima asunud. Ema ei saa arugi, et kui ta selle mänguga edasi läheb, võib juhtuda midagi kohutavat.

Lavastus on väga huvitav ja hästi läbi mõeldud. Meeldis etenduse sisu, isegi kui sellel polnud erilist moraali. Oli hea, et näidend erines Ugala teatri lavastusest „Moraal”, mille ainus mõte oli pihku naerdes šokeerida. Suurepärase videokunstniku töö Alyona Movko poolt ja põnev helikujundus lavastaja Helen Rekkori poolt.

Ainus viga, mida võiksin selle lavastuse kohta öelda, on see, et oli liiga palju keskendunud videole ja Facebookile ja eriliselt ei kuulnudki, mis juhtub siis, kui 2 karakterit - ema ja poeg - kokku saavad.

Kokkuvõtteks: Väga hea noortelavastus, mida soovitan kõikidel meie kooli õpilastel alates 8. klassist ära vaadata! Head vaatamist ja äratundmisrõõmu.

Christofer Kivipalu

Taimne – tead juba, millega tegemist?

23. jaanuaril algas meie koolis taimetoidukuu, mille eestvedajateks on meie 11. klassi kolm tüdruku – Getter-Sandra Lipp, Hanna-Liina Kingsepp ja Merlin Kont, kes moodustasid õpilasfirma, mille põhiidee on toota müslibatoonikesi. Algsest mõttest kasvas välja idee viia ellu taimetoidukuu. Kust see idee ikkagi tuli ja kuidas neil toimetamine kulgenud on, seda uuris meie reporter Rauno Põld.

1. Otse loomulikult huvitab nii mind kui ka teisi, kust tuli idee teha õpilasfirma?

Idee koorus välja majandusõpetuse tunnis, kui õpetaja Külli tutvustas meile JA Eestit (Junior Achievement Eesti), mille kaudu on võimalik praktiline ettevõtluskogemus saada.

Hanna-Liina: „Kuna ise olen vegan ja just hiljuti jäi mulle silma statistika selle kohta, et vegantoodete arv ning nõudlus aina kasvab, siis õpilasfirma loomine läks edasi juba loomulikku rada pidi. Meie firma põhitoode on müslibatoonid, kuid kuna tahtsime asja natukene suuremalt ajada, otsustasimegi korraldada hoopis taimetoidukuu.“

2. Kuidas senini on korralduslikult asjad sujunud? Milline on Teie toiduvalmistamise kava? Kui palju on osalisi jne?

Igal pühapäeval saame kokku ning hakkamegi kokkama. Siamaani on kõik sujuvalt läinud ning midagi ära kõrbenud ei ole. Kokkame kahekesi, sest meie kolmandal õpilasfirma liikmel Merlinil on meie õpilasfirmas oma ülesanne – nimelt on tema loonud meie firma logo ning plakati taimetoidukuu reklaamimiseks.

3. Olen aru saanud, et olete mõlemad veganid. Kuidas ja miks otsustasite üle minna täistaimsele toidule? Mina olen selle poolt ja imetlen seda. Kogun hoogu, et astuda ka vegetaarlase rollist veganiks.

Hanna-Liina: „Täistaimetoitlasteks hakkavad inimesed erinevatel põhjustel, sest meie söömisharjumused, arvestades eriti fakti, et maailmas on üle seitsme miljardi inimese, mõjutavad nii tervist, keskkon-

da kui ka loomulikult teisi elusolendeid.

Täistaimetoitlaseks hakkasin Austrias vahetusaastal. Minu jaoks on tervis olnud alati oluline ning samuti oma keha eest hoolitsemine. See oli üks suurimaid põhjuseid, miks ma kaalusin söögilaualt loomsed saadused välja jätta. Kuigi mind kõrge vererõhk, südamehaigused, ülekaalulisus ning teised terviseprobleemid ei kimbuta, ei saanud ma silmi kinni pigistada faktide ning uuringute eest, milles võrreldakse erinevate toitumisviiside esindajate haigestumust ja suremust pikema aja jooksul. Teada on see, et mida suurem on taimse toidu osakaal inimese toidusedelis, seda positiivsem on mõju tervisele. (The EPIC-Oxford Study, AHS-2) Paraku on aga nii, et tänapäeval on loomse toidu osakaal palju suurem kui taimse. (Per Capita Consumption of Poultry and Livestock..., 2016, Food consumption trends and drivers, 2010)

Kuigi mulle väga meeldiks kirjutada ka eetilistest ja keskkondlikest põhjustest, mis on sama olulised kui tervis, pole see võimalik, sest selleks võiksin ma eraldi ajalehe välja anda, kuna tekst osutuks liiga pikaks.“

„EPIC-Oxford on maailma suurima toitumise ja tervise vahelisi seoseid vaatleva ning kümnet Euroopa riiki hõlmava EPIC uuringu Briti haru, mis on praeguseks kestnud juba enam kui 20 aastat. Adventistide 2. Terviseuuring (AHS-2) on suurim toitumisviisi ja tervise seoseid vaatlev uuring, millel läheb juba teine aastakümme. Neis kahes uuringus osaleb kokku umbes 160 tuhat inimest, kellest ligikaudu 10 tuhat on veganid.“(Tervis, 2016)

Getter-Sandra: „Minu peamine põhjus oli samuti minu tervis. Ma jõudsin sellele otsusele, kui ma uurisin teavet töödeldud toidu kohta, sealt edasi loomsete saaduste kohta ning mis mõju on neil inimese tervisele ning kõige lõpuks täistaimetoidu kohta. Sain ma aru, et minust saab täistaimetoitlane, kuid teine pool minust ei tahtnud seda tunnista, ma isegi ei tea miks. Nimelt enne, kui ma jätsin loomsed saadused oma toidusedelist välja, siis ma

veel kinnitasin sõpradele, et minust ei saa täistaimetoitlast. Kuid juba mõne päeva pärast pidin oma sönu sööma ning tänaseks olen olnud täistaimetoitlane 123 päeva ja ma tunnen, et ma poleks

saanud õigemad otsust enda toitumise kohta teha.“

Foto: Getter-Sandra Lipp

TAIMWE

Artikli autor: Rauno Põld

Logo: Merlin Kont

Kodutütred 85

Kodutütred on 19. jaanuaril 1932 loodud tütarlaste vabatahtlik isamaaline skautlik Kaitseliidu noorteorganisatsioon, millel on oma põhikiri ja sisekord.

Alutaguse maleva kodutütred tähistasid oma 85. sünnipäeva 22. veebruaril Sonda rahvamajas. Kohal olid teiste hulgas nii Kiviõli, Jõhvi, Kohtla-Järve, lisa-ku, Toila kui ka Avinurme rühma tüdrukud.

Ametlikku osa alustati hümniga laulmisega. Minul ja Sirelyl, kes on samuti Jõhvi rühma kodutütar, oli pärast hümniga süüdata küünlad ning öelda sinna juurde vastavad laused. See on kodutütarte traditsioon. Pidulik koondus algab alati küünlatseremooniaga, kus üks kodutütar süütab küünla, öeldes “Tuli valgustab” ja seejärel süütab teine kodutütar küünla, öeldes “Tuli soojendab” ning siis lausub ringkon-

navanem “Valitsegu valgus ja soojus meie keskel”.

Pärast küünlatseremooniast pidas ringkonnavanem Kristina Varjend kõne ning siis oli aeg tunnustada aktiivseid kodutütred. Mina sain tunnustatud hooluspaelaga. See omistatakse väljavalitud kodutütartele, kellel on vähemalt IV järk ja kes on varem tunnustatud peavanema tänukirjaga.

Meile esinesid ka Sonda neiduderühma Mika tantsijad, kes esitasid kaks tantsu. Lõpetuseks laulsime kodutütarte laulu ning siis kustutasime Sirelyga küünlad. Ametlik osa oli sellega lõppenud. Nüüd oli võimalus pidusööki süüa ja nautida teiste kodutütarte seltsi.

Stella Saul

Kiviõli vana tuhamäe ligi 100 aasta lugu

Prügimäest suusamäeks

1922 – Kiviõlis algab kaevanduse ja kombinaadi rajamine.

1928 – pideva põlevkiviõli tootmise algus Kiviõlis.

1928–1967 – Kiviõli vanale tuhamäele transporditakse 6,3 miljonit tonni poolkoksi ja koldetuhka.

1975 – Kiviõli vana tuhamäe sulgemine.

1975–2001 – esialgu linnale uhkuse märgiks kerkinud tuhamägi seisab aastakümneid rakendusetä tekitades peavalu keskkonnale ja inimestele.

Jaanuar 2001 – grupp lumelauasõpru näevad mäge uue nurga alt ning proovivad võsa ja kivide vahelt lumelaudadega tuhamäe ekstreemseid laskumisi.

2001–2013 – tekkinud plaanide elluviimine.

- Viie aasta jooksul viiakse läbi uuringud ja projekteerimistööd.

- Avastatakse, et 25 meetri sügavusel ulatub mäe jääksoojus 80 Celsiuse kraadini. Mäe puudused ja vead pannakse enda kasuks tööle – märke paigaldatakse maaküte, millega köetakse Seikluskeskuse peamaja.

- Suletakse prügila, mis asus praeguse Seikluskeskuse peamaja ja parkla kohal.

- Mäe lõpliku sulgemise käigus vähenes selle kõrgus kuni 7 meetrit.

- Suusanõlvade tekitamiseks tõsteti ümber 130 000 m³ mäe pinnast. 130 000 m³ on ligikaudu võrdne kolme üheksakordse majaga, nt Viru tn 5, Kiviõli (14 m x 105 m x 30 m = 44100 m³).

- Kaevandatud alad kaeti 10 sentimeetri paksuse kasvupinnasega.

- 13 hektari suurusele pinnale (mäe pindala on kokku 20 hektarit) külvatakse hüdrokülvi meetodil muru. Mäenõlvad kaetakse sinaka seguga, milles on muruseeme ja enamiku moodustab jahvatatud vanapaber. Kokku kulub mäenõlvade muruga katmiseks 15 tonni ehk umbes poolteist kaugsõiduautotäit vanapaberit. Kui mäenõlvale külvatakse muruseeme tavalisel kombel, uhuks tuul ja vihm selle minema.

- Mäe muudetud nõlvadele istutati 1400 mägimändi. Kased ja ülejäänud puud on mäel aastate käigus omaalgatuslikult kasvama hakanud.

- Kaevatakse tehistiik, mis võimaldab lund toota.

2006 – EAS annab toetuse motokompleksi ehituseks ja valmib maailmakarikaetappide korraldamise nõuetele vastav motokrossirada.

2007 – toimub esimene Kiviõli motofestival.

2011 – kinnitatakse Seikluskeskuse projekt ning algab hoonete ja taristu ehitamine.

11. oktoober 2013 – Kiviõli Seikluskeskuse ametlik avamine.

Absoluutne ja suhteline kõrgus

Ida-Virumaa tasase maa kõrgus merepinnast (absoluutne kõrgus) on ligikaudu 40–50 meetrit. Suhteline kõrgus mõõdetakse mäe (künka) jalamilt kuni tipuni.

		Absoluutne kõrgus (m)	Suhteline kõrgus (m)
Tehismäed	Kiviõli vana poolkoksimägi	146	96
	Kiviõli uus poolkoksimägi	166	116
	Kohtla-Järve kõrgeim poolkoksimägi	172	122
	Püssi suur tuhamägi	101	61
	Püssi väike tuhamägi*	72	32
Looduslikud mäed	Suur Munamägi	318	60
	Vällamägi	304	84

*Püssi väikest tuhamäge kasutati suurel mäel tehtud remonditööde korral ja samuti talvel, kui põhjatormid seal raudtee umbe tuiskasid.

Segadus Eesti kõrgeima tehismäe tiitliga

„Eesti kõrgeim tehismägi ei paikne mitte Kiviõlis, vaid Kohtla-Järvel.

Küllap arvati varem vastupidi seepärast, et Kiviõli vana poolkoksimägi oli esimene, mis saavutas pea-aegu 100 meetri kõrguse, pälvides nii suurema tähelepanu.

Hiljem kasvasid Kohtla-Järve poolkoksimäed kõrguses Kiviõlist mööda, kuid kirjanduse kaudu oli juba kinnistunud arusaam, et üks Kiviõli mägedest on kõrgeim. Kiviõli vana mägi jäi ka esimesena kasutusest välja, mistõttu oli võimalik tema kõrgust esitada lõplikuna.

Kohtla-Järve mäed ja Kiviõli uus poolkoksimägi lõpetasid kõrgusse pürgimise alles 1990. aastatel. Seega on eksitavad Tallinn–Narva maanteel turismiviidad,

mis juhatavad Kiviõlisse, kus paiknevat Baltikumi kõrgeim tehismägi.

Püssi tuhamägi on aga Kiviõli ja Kohtla-Järve mägede kõrval hoopis varju jäänud. Eestis hüütakse sageli kõiki inimtekkelisi positiivseid pinnavorme tuhamägedeks, päris tuhamägesid on vaid kaks, mis asuvad Püssis,“ selgitab geograaf ja koduloo-uurija Taavi Pae ajakirjas Eesti Loodus.

Kasutatud allikad

Alder, P. (2008). *Kiviõli tuhamäe uus "roheline" elu*. Loetud aadressil <http://forte.delfi.ee/news/teadus/kivioli-tuhamae-uus-roheline-elu?id=18276628>

Klaas, E. (2007). *Loodus: Kiviõli tuhamäe katmiseks kulub tonne vanapaberit*. Loetud aadressil <http://virumaateataja.postimees.ee/2307231/loodus-kivioli-tuhamae-katmiseks-kulub-tonne-vanapaberit>

Pae, T. (2005). *Mis on Eesti kõrgeim tehismägi?* Loetud aadressil http://www.eestiloodus.ee/artikkel1096_1091.html

Dokumentaalfilm „*Tuhamäe lugu*“. Vaadatud aadressil <http://tuhamagi.ee/et/>

Karin Pohla

Üheksanda klassi särav ja tubli õpilane Tamar on rahvuselt gruusiinlanna. Palusime Tamaril rääkida, kui oluline see tema jaoks on ja kuidas tal õnnestub gruusia traditsioone meie koolis õppides säilitada!

Gruusiinid on väga sõbralik, külalislahke rahvas, kes elab peamiselt Gruusias, Euroopa ja Aasia piiril. Kultuuriliselt on Lõuna-Kaukaasia rahvas muidugi eestlastest üpris erinev – näiteks 5. sajandist pärinev gruusia kiri on midagi väga omapärast, muuhulgas puuduvad seal suured algustähed.

Eestis elades ja eestikeelses koolis õppides on gruusia traditsioone väga keeruline säilitada. See oleks veel keerulisem, kui vanemad seda ei nõuaks. Mis ei tähenda, et mind gruusia traditsioonid ei huvitaks, vastupidi, minu jaoks on mu vanemate traditsioonid ja kombad väga tähtsad. Pole vahet, kus inimene elab – kõige olulisem, et ei unustata oma juuri. Toon ühe näite: Gruusias tähistatakse emadepäeva 3. märtsil, Eestis aga maikuu teisel pühapäeval. On juhtunud, et olen emale kaks korda aastas saanud head emadepäeva soovida.

Hoian Gruusiaga iga päev ühendust, sest seal elavad väga paljud sugulased. Käime ise Gruusias tavaliselt kord kahe aasta tagant, viimasel ajal oleme seda saanud sagedamini teha – ka tänava suvel plaanin sinna sõita! Keeruline on keeleküsimus. Eestis, gruusia ja vene keeles läbisegi kõnelemine on vahel lihtsalt väsitav, sest nad on üksteisest kõik väga erinevad. On juhtunud, et internetis suheldes räägin korraka nii gruusia kui ka eesti keeles. Aga saab hakama – inimene harjub kõigega.

Koolielu on Gruusias üpris erinev. Sealgi on põhi- ja keskkool, aga näiteks 12. klassis on ainult neli tundi ja ülejäänud klassides kuus tundi päevas. Koolipäev algab talveperioodil kell pool kümme, suveperioodil kell üheksa. Aga näiteks süüa neile koolis ei anta, kõik tuleb ise kaasa võtta. Meie koolis mulle meeldib – õpetajad on abivalmid, mõistlikud ja kuulavad mure korral ära. Vahepeal on siiski tekkinud mõtteid, et läheks siit mõnda teise kooli, sest mitu korda on juhtunud, et mult küsitakse, miks või kuidas ma mingi hinde sain, et vastus oli ju loogiline, kuidas ma sain eksida jne.

Järjejutt 4.osa „Jane omapärane isa Fredrick“

Jane maja oli omapärasem kui Arvi oma. See oli kollast värvi, punase katuse ja õdusa rõduga, mille äärelt paistsid värviliste õitega taimed. Tüdruk nentis, et need olevat suvelilled. Ta astus uksest sisse, jättes selle poisile lahti, et too saaks tuppa tulla. Kui maja välimus jättis Arvi külmaks, siis seespool tundis ta kõhus imeliku tunnet. Teel elutuppa nägi ta koridori seintel sadu pilte. Masinatest, luukeredest, matemaatilistest võrranditest, Jeesusest või õigemini tüübist, kes nägi välja kui jumala poeg - kõik see tekitas mingisuguse imeliku atmosfääri, mida pole võimalik kirjeldada. On ta ikka kindel, et ta isa hull ei ole, mõtles Arvi. Elutoas laua taga istus kõssis, keskealine mees, kes tervitas neid soojalt ja kohe pärast oma nime Fredrick ütlemist tagasi kõssitama läks.

„Isa, Arvi tahab sinu käest midagi küsida!“ hõikas Jane.

„Oota, ma lõpetan enne selle ära“ ütles isa ja võttis nutrivõtme, et käes olevat masinat parandada.

„Kohe oleks hea.“

„Sa oled täpselt samasugune nagu su ema, kärsitu ja ohjeldamatu.“

Tüdruk punastas.

“Isa!”

„No olgu,“ sõnas Fredrick ja pani masina ära.

„Mis probleemiks on?“

„Miks ma siin olen? Jane ütles, et olen mingi väljalitu. Mis asi see on? Mida minult oodatakse? Kes need väärid seal õues on?“ pildus poiss mehe küsimustega üle.

„Võtame ühe küsimuse korraga,“ palus Fredrick ja hakkas pikka monoloogid pidama.

„Sa oled siin, sest nii pidi olema. Peajumal Zorg valib iga 367 aasta tagant ühe inimese, kes peab inimkonna päästma. Too väljalitu peab kuldtõllaga mine-ma hõbedase mäe tippu ja seal jumala enda vastu võitlema. Need koletised seal väljas on Zorigi kõirilõikajad, nende ülesandeks on inimesed hävitada. Nad on sellega juba algust teinud“

„Miks see peajumal tahab, et ma ta enda vastu lähaksin?“

„Tahab endale korralikku vastast.“

„Kuidas ma kuldtõllaga hõbedase mäe otsa saan? Siin pole ju selliseid“

„Te peate jõudma portaalini, mis teid selleni viib. See asub linnapea majas. Portaalist läbimiseks peate ta kaasa võtma. Hakake minema, muidu te koiduajaks tagasi ei jõua.“

Lapsed hakkasid liikuma ja jätsid mehe oma masinaga jändama.

Christofer Kivipalu

KIKi Teataja toimetused: Kätlin Sõber (peatoimetaja), Kevin Rumask (küljendaja), Mia Paist, Betra Eskor, Kadri Riin Teuli, Madli Liis Teuli, Mirtel Põdra, Liispet Kilumets, Jacek Uustal, Melani Lindeberg, Loore Vau, Stella Saul, Johanna Pukk, Christofer Kivipalu, Marul Paist, Steveli Säde, Maria Uuetoa, Anu Vau.

Külalistetoimetaja Joosep Susi.

Täname kõiki, kes kaastööd tegid ja lehe ilmumisele kaasa aitasid!